

فصل ۱

کنترل بهداشتی محیط باز

به کودکانمان بیاموزیم با طبیعت مهربان باشند.

کد واحد یادگیری ۳: ۵۳۱۱۰۸۰۲۹۱

زمان: ۶۰ ساعت = نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت

واحد یادگیری ۱

کنترل بهداشتی محیط باز با همکاری مدیر

استاندارد عملکرد

کنترل بهداشت محیط باز (حیاط، فضای سبز، استخر و غیره) در مراکز پیش از دبستان براساس منابع علمی و آموزشی معتبر و آیین نامه ها و استانداردهای بهداشتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی های فنی

- ۱ کنترل بهداشتی سطح فضای باز و حیاط
- ۲ کنترل بهداشتی فضای سبز و باغبانی
- ۳ کنترل بهداشتی وسایل بازی در حیاط
- ۴ کنترل بهداشتی استخر
- ۵ کنترل بهداشتی فضای شن بازی و آب بازی

شایستگی های غیر فنی

- ۱ مسئولیت پذیری
- ۲ مدیریت مواد و تجهیزات
- ۳ یادگیری

۱-۱- هدف توانمندسازی: بهداشت فضای باز و حیاط را توضیح دهد.

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- بهداشت محیط

فعالیت ۱: با توجه به تصویر بالا، در گروه‌های کلاسی در مورد نقش و هدف بهداشت محیط در جامعه گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

بهداشت محیط

به‌طور کلی «محیط» به مجموعه‌ای از عوامل و شرایط خارجی و تأثیرات ناشی از آنها بر زندگی یک موجود زنده اطلاق می‌گردد. طبق این تعریف، محیط شامل هوا، آب، خاک، روابط بین آنها و تمامی موجودات زنده است. **تعریف بهداشت محیط:** بهداشت محیط کنترل عواملی است که به گونه‌ای روی سلامت جسمی، روانی و

اجتماعی انسان تأثیر می‌گذارد. بنابراین کنترل، اصلاح و بهبود عوامل فیزیکی، شیمیایی و زیستی محیط، برای حفظ و ارتقای سلامتی و رفاه و آسایش انسان ضرورت می‌یابد. از دیدگاه کاربردی بهداشت محیط، ارزیابی و اجرای معیارهایی است که شرایط خارجی مسبب بیماری، ناتوانی و سلب آسایش از انسان را کنترل می‌کنند. در این مجموعه، معیارهایی که ارزیابی و اصلاح می‌شوند، علاوه بر حفظ سلامت و ایمنی افراد، جنبه‌های زیبایی‌شناختی و آسایش روانی متناسب با نیازها و انتظارات جامعه را نیز در نظر دارند.

هدف بهداشت محیط: مهم‌ترین هدف بهداشت محیط، مطالعه عوامل محیطی مضر برای سلامتی انسان، تشخیص و پیشگیری، رفع و کنترل تأثیرات سوء ناشی از این عوامل است. به عبارتی، بهداشت محیط به‌طور مستقیم، سلامتی انسان و بهداشت مردم را به‌عنوان هدف اصلی پیگیری می‌کند و کیفیت محیط و حفظ سلامتی اکوسیستم‌ها را به‌طور غیرمستقیم مورد توجه قرار می‌دهد. اصلی‌ترین محورهای فعالیت بهداشت محیط عبارت است از:

- بررسی و تعیین، نحوه پیشگیری و کنترل بیماری‌های منتقل‌شونده در محیط
- تأمین آب و مواد غذایی سالم
- تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب‌ها
- دفع و تصفیه مواد زائد جامد و سمی
- کاهش آلودگی هوا، آب، مواد غذایی و صدا
- کنترل عوامل مخاطره‌آمیز محیط کار

با توجه به حیطه‌ها و زمینه‌های کاری بهداشت محیط که در شکل ۱ آمده است، در این کتاب به زمینه‌هایی پرداخته می‌شود که در مراکز پیش‌دبستان کاربرد دارد و به دو حیطه محیط باز و بسته تقسیم می‌شود.

کنترل بهداشتی سطح فضای باز و حیاط

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۲- فضای باز مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی، با توجه به شکل ۲، در مورد مشخصات فضای باز گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

تحقیقات اخیر بر اهمیت و تأثیر فضای باز مراکز آموزشی به عنوان عامل مؤثر در فرایند یادگیری فعال تأکید دارد. فضای باز در توسعه آگاهی و یادگیری از طریق حواس، نقش مهمی را ایفا می‌نماید. بنابراین طراحی مناسب فضای باز طبیعی، نقش مهمی در یادگیری و ارتقای رفتارهای اجتماعی کودکان دارد. **تعریف فضای باز:** تمام محل‌های بدون سقف اعم از زمین بازی، فضای سبز، حیاط، زمین‌های ورزشی و راه‌های ارتباطی، فضای باز نامیده می‌شود.

اهمیت فضای باز

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۳- وسایل بازی در فضای باز مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی، در مورد اهمیت بهداشت وسایل بازی در فضای باز گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فضای باز فرصت بسیاری از تجارب را برای رشد فراهم می‌سازد. حیاط و فضای باز در مراکز آموزشی جزئی از کلاس‌های درس است. اهمیت فضای باز شامل موارد زیر است:

- عرصه تعاملات و روابط قوی احساسی و ادراکی کودکان
- فضایی برای انجام فعالیت بدنی، کسب مهارت‌ها و گذراندن اوقات فراغت
- ایجاد نشاط و شادی در کودکان
- انجام بازی‌های خلاق

■ احترام نسبت به محیط طبیعی
 ■ شناخت محیط طبیعی (ایستگاه‌های هواشناسی، زیستگاه‌های طبیعی حیوانات، باغ‌ها یا مجموعه‌ای از گیاهان بومی و غیره)

■ ابزار کمک آموزشی در جهت افزایش کیفیت آموزش و پرورش کودکان
 ■ تشویق کودکان در فعالیت‌های گروهی، افزایش سطح علمی و تجربه اندوزی
 ■ تقویت حس خلاقیت و اعتماد به نفس

اهمیت بهداشتی فضای باز در مراکز پیش از دبستان: اهمیت بهداشت محیط مراکز آموزشی تعلیم و تربیت در شرایط ایمنی، بهداشتی و برخوردار از خدمات بهداشتی درمانی یکی از حقوق مسلم فردی و اجتماعی دانش‌آموزان است. اهمیت رعایت بهداشت محیط فضای باز در مباحث بعدی به تفصیل شرح داده می‌شود.

موارد بهداشتی فضای باز و سطح حیاط متناسب با استانداردها و آیین‌نامه‌های بهداشتی:
 فضای باز در یک مرکز پیش از دبستان دارای اجزای مختلفی است که هر کدام نقش قابل توجهی در اهداف و مزایای ذکرشده برای فضای باز دارد. مهم‌ترین قسمت‌های فضای باز و محوطه به شرح زیر است:
درب ورودی: طرح درب ورودی مرکز پیش از دبستان از نظر بهداشتی اهمیت بسزایی دارد که در آن باید به موارد زیر توجه شود:

- درب ورودی مهدکودک باید بزرگ و دو لنگه باشد.
- ورودی حیاط مهد از پارکینگ مجزا باشد و در حیاط، به هیچ عنوان نباید وسیله نقلیه پارک گردد.
- زیبا و با رنگ و طرح دلخواه کودکان نقاشی شود.
- در رنگ‌آمیزی آنها از رنگ‌های بهداشتی استفاده شود.
- به‌طور مرتب شست‌وشو و ضدعفونی شود (شکل ۴).

شکل ۴- درب ورودی مرکز پیش از دبستان

فضاهای محوطهٔ باز: محوطهٔ باز مراکز پیش از دبستان با توجه به فضای در دسترس از بخش‌های زیر تشکیل می‌شود (شکل ۵):

- فضای وسایل بازی
- فضای بازی و ورزش
- فضای شن و آب‌بازی
- فضای سبز
- فضای ارتباطی غیر مفید^۱

شکل ۵ - فضای ورزشی و فضای سبز

۱-۲- هدف توانمندسازی: بهداشت سطح فضای باز و حیاط را کنترل کند.

توصیه‌های بهداشتی در مورد آلودگی‌های فضای باز مراکز آموزشی

فعالیت ۴: در گروه‌های کلاسی، فضای باز یک مرکز پیش از دبستان را در نظر بگیرید، درباره موارد زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- ۱ انواع آلودگی‌ها
- ۲ بیماری‌های شایع
- ۳ روش‌های کنترل بیماری‌ها

گفت‌وگو کنید

۱- راه‌های ارتباطی بین سایر فضاها و سطوح غیر قابل استفاده جزء فضاهای ارتباطی غیر مفید این مراکز است که تا ۲۰ درصد فضای مفید مراکز را دربر می‌گیرد.

مرکز آموزشی، یک محیط عمومی است و محیط مرکز آموزشی به دلیل تماس نزدیک و مداوم کودکان با یکدیگر، امکان انتقال بیماری را فراهم می‌کند. در فصل ۳ کتاب دربارهٔ مراقبت از سلامت کودک در برابر انواع بیماری‌ها آشنا شدید. در این قسمت به مهم‌ترین توصیه‌های بهداشتی در زمینهٔ کنترل آلودگی‌ها و بیماری‌ها اشاره می‌شود:

- کودکان باید دست‌های خود را پس از لمس کردن وسایل متعدد بشویند.
- کودکان زمانی که در حال سرفه یا عطسه هستند، از یک دستمال استفاده کنند و آن را بلافاصله در سطل آشغال بیندازند.
- کودکان مبتلا به بیماری‌های عفونی به‌ویژه عفونت‌های گوارشی، باید یک هفته استراحت کنند و تحت درمان باشند.
- مسئولان مرکز آموزشی از بیماری آسم و آلرژی در کودکان آگاه باشند تا در صورت نیاز، با انجام اقدامات اورژانس در صورت بروز حمله آسم به کودکان کمک کنند.
- در کودکان مبتلا به آسم، مواجه نشدن با گرد و خاک، دود و بوی سیگار، مصرف نکردن شکلات، پاستیل، مواد رنگی و مواردی از این قبیل، بسیار مهم است.

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی در مورد انواع بیماری‌های شایع در مراکز پیش از دبستان از منابع علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را در کلاس به صورت بروشور ارائه دهید.

جست‌وجو
کنید

روش‌های کنترل بهداشت فضای باز حیاط و نگهداری آن

با رعایت استانداردهای بهداشت محیط می‌توان از انتشار بیماری‌ها، به‌ویژه بیماری‌های عفونی، در مراکز آموزشی جلوگیری نمود. همان‌گونه که قبلاً گفته شد، سازمان جهانی بهداشت، بهداشت محیط را کنترل عواملی از محیط زندگی که به نحوی در رفاه و سلامت بدنی، روانی و اجتماعی انسان تأثیر دارند و یا خواهند داشت، تعریف کرده است. بهداشت محیط در مراکز آموزشی عبارت است از مجموعه اقداماتی که موجب می‌شود محیط آموزشگاه به‌گونه‌ای شود تا هیچ اثر نامطلوبی بر سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان بر جای نگذارد. آیین‌نامه بهداشت محیط مهد کودک وزارت بهداشت^۱ رهنمودها و مقرراتی در خصوص چگونگی وضعیت بهداشت محیط ساختمان مهد کودک از جمله حیاط این مراکز ارائه نموده است. این آیین‌نامه دارای جزئیاتی از شرایط بهداشتی و ایمنی محل بازی، استخر، محل شن‌بازی و آب‌بازی است. مجریان و مسئولان اصلی اجرای این مقررات، مدیر و مربیان مهد کودک و مراکز پیش‌دبستانی هستند (شکل ۶).

فعالیت ۶: با استفاده از کتاب همراه هنرجو در مورد بهداشت فضای باز، از آیین‌نامهٔ بهداشتی مراکز پیش از دبستان فهرست واریسی^۲ تهیه نمایید و در بازدید از مرکز گزارش تهیه کنید.

گفت‌وگو
کنید

۱- به کتاب همراه هنرجو مراجعه شود.

۲- برای آشنایی با اصول تهیه فهرست واریسی به فصل پنجم کتاب دانش فنی پایه (کد ۲۱۰۳۱۱) رشته تربیت کودک مراجعه شود.

شکل ۶ - بهداشت در فضای باز مرکز آموزشی

خود ارزیابی			
واحد یادگیری: کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر مرحله: کنترل بهداشتی سطح فضای بازی و حیاط			
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز یک است. براین اساس خود را ارزیابی نمایید و به خود امتیاز دهید.			
ردیف	موارد		
۱	۲	۳	
۱			تا چه حد می‌توانید گزارشی از نوع آلودگی‌ها و بیماری‌های فضای باز مراکز آموزشی تهیه کنید؟
۲			تا چه حد می‌توانید بهداشت فضای باز مرکز پیش از دبستان را کنترل کنید؟
۳			تا چه حد می‌توانید گزارشی از بهداشت فضای باز مرکز پیش از دبستان ارائه کنید؟

تمرین کنید

- ۱ گزارشی از آلودگی‌های فضای باز مراکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۲ گزارشی از توصیه‌های بهداشتی در زمینه کنترل آلودگی‌ها و بیماری‌ها در محیط باز تهیه کنید.
- ۳ با تهیه فهرست واریسی، بهداشت سطح فضای باز و حیاط مراکز پیش از دبستان را کنترل کنید.
- ۴ گزارشی از رعایت بهداشت کودکان در فضای باز مراکز آموزش پیش از دبستان تهیه کنید.

۱-۳- هدف توانمندسازی ۳: بهداشت فضای سبز را توضیح دهد.

فضای سبز

به تصاویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- بازی کودکان در فضای سبز

تحقیقات جدید دانشمندان نشان می‌دهد تماس با فضای سبز شهری به کودکان کمک می‌کند که رشد ذهنی خود را شکوفا کنند و اینکه بخشی از این تأثیر به دلیل اثر فضای سبز در کاهش آلودگی شهری است.

نکته

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر و نکته بالا، در مورد اهمیت فضای سبز در مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

در سال‌های اخیر روش زندگی و نوع تفریحات و نیازهای اجتماعی کودکان تغییر فراوان کرده است. توسعه سریع شهرها در محیط زیست، دگرگونی ایجاد نموده که به نوبه خود باعث تغییر شکل یافتن تفریحات آنان شده است. نیازهای افراد از محیط زیست به متغیرهای گوناگونی از قبیل سن، طبقه اجتماعی، فرهنگ و تجربیات، هدفها و روش زندگی روزانه بستگی دارد. طبق مطالعات انجام شده، فضای سبز و توسعه آن در مرکز آموزشی می‌تواند در افزایش یادگیری کودکان مؤثر باشد.

تعریف فضای سبز: تمام محل‌های طبیعی یا مصنوعی پوشیده از گیاهان که بهره‌برداری تفریحی، زیست محیطی و زیبایی‌سازی دارند، فضای سبز نامیده می‌شود.

تعریف بهداشت فضای سبز: اقداماتی که برای پیشگیری از آلودگی ها و بیماری های حاصل از فضای سبز و محیط زیست انجام می شود بهداشت فضای سبز نامیده می شود.

اهمیت بهداشت فضای سبز و باغبانی

در دنیای امروز ارتباط کودک با طبیعت قطع شده است و وجود فضای سبز و مکان های بازی در فضاهای کاملاً طبیعی دچار کمبود است. تسهیل ارتباط کودک با طبیعت فواید زیر را به همراه دارد:

- تأمین سلامت جسمانی و روانی کودک
- تأمین شادابی کودک
- آشنا کردن کودک با انواع رنگ های طبیعی
- آشنا کردن کودک با خصوصیات اقلیمی و محیط زیستی منطقه از قبیل خاک، آب و هوا، دما و بارش
- آشنا کردن کودک با خصوصیات فیزیولوژیک گیاهان مختلف

طبق آیین نامه بهداشت مراکز پیش از دبستان، به ازای هر کودک ۰/۵ متر مربع فضای سبز مورد نیاز است.

نکته

انتخاب گیاه سازگار با محیط و رعایت اصول بهداشتی در کاشت و باغبانی فضای سبز، نکاتی است که علاوه بر اهمیت محیط زیستی (از جنبه تهاجمی نبودن به دیگر گیاهان منطقه)، از نظر تأمین سلامت کودکان در تماس با گیاه دارای اهمیت است (شکل ۲). نکات مهم در زمینه بهداشت فضای سبز و باغبانی عبارتند از:

- انتخاب گیاه و درختچه مناسب با توجه به شرایط آب و هوای منطقه
- پرهیز از کاشت گونه های گیاهی آلرژی زا، سمی یا خاردار (مثل یاس زرد، خرزهره و غیره)
- رعایت فاصله استاندارد در کاشت گیاهان

شکل ۲- بهداشت فضای سبز و باغبانی

- انتخاب و کاربرد صحیح کودها (آلی گیاهان، حیوانی و کمپوست و نیز شیمیایی)
- مصرف بهینه انواع کود (مصرف کودها به میزان مناسب و با توجه به نیازهای گیاهان، آب و هوا، شرایط خاک و زمان آبیاری)
- استفاده نکردن از سموم در زمان حضور کودکان

۳-۴- هدف توانمندسازی: بهداشت فضای سبز و باغبانی را کنترل کند.

خطرات و جراحات شایع ناشی از فضای سبز

به تصویر روبه‌رو با دقت نگاه کنید.

شکل ۳- خطرات فضای سبز

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی با توجه به تصویر صفحه قبل، در موارد زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- ۱ خطرات و بیماری‌های ناشی از فضای سبز
- ۲ خطرات و بیماری‌های ناشی از آفات نباتی

گفت‌وگو کنید

مهم‌ترین خطرات ناشی از فضای سبز و باغبانی شامل موارد زیر هستند:

- ۱ **التهاب‌های آلرژی با منشأ خارجی:** این بیماری‌ها در اثر استنشاق مواد آلی به شکل گرد و غبار یا قطرات ریز مایع ایجاد می‌شوند. شایع‌ترین علت آلرژی، حساسیت به گرده‌های گیاهان و گرد و غبارهای هوا است. همچنین کاربرد کودهای شیمیایی باعث ایجاد بیماری‌های ریوی (سوزش و التهاب در بینی، گلو و ریه‌ها، آلرژی شدید، آسم و برونشیت) می‌شود. ایجاد حساسیت می‌تواند به صورت تأثیر بر سیستم تنفسی، چشم، بینی و پوست باشد:
- آلرژی در چشم، به شکل قرمز شدن سفیدی چشم ظاهر می‌شود و با خارش و آبریزش همراه است.

- آلرژی در بینی، منجر به افزایش ترشح و تورم سطحی پوشش داخل بینی می‌گردد.
- آلرژی پوستی ممکن است به صورت دانه‌های کهیر، اگزما و التهاب پوست شود که منجر به قرمزی، پوسته‌ریزی و ایجاد برجستگی در روی پوست می‌گردد (شکل ۴).

نکته

حشرات و بند پایان متعددی از جمله مورچه‌ها، عنکبوت‌ها، زنبورها و پشه‌ها در فضای سبز وجود دارند. تماس با فضای سبز ممکن است گزش ناشی از حشرات را در پی داشته باشد. نیش زنبور بیشترین موارد حساسیت به نیش حشرات را به خود اختصاص می‌دهد.

شکل ۴- حساسیت به گیاهان در کودکان

- ۲ **بیماری‌های انگلی:** در صورت استفاده از کودهای حیوانی و آلی نامناسب و تماس بدن کودکان با سطوح آلوده، امکان ایجاد بیماری‌های انگلی مانند آسکاریس وجود دارد.
- ۳ **مسمومیت با کودها، آفت‌کش‌ها و حشره‌کش‌ها:** در صورت استفاده نادرست و یا نگهداری غیر صحیح کودها، آفت‌کش‌ها و حشره‌کش‌ها، احتمال تماس کودکان با این مواد افزایش می‌یابد و باعث ایجاد مسمومیت و سرطان در کودکان می‌شود. کودهای شیمیایی احتمال بیماری‌های آلرژیک تنفسی و حساسیت‌های پوستی دارند.
- ۴ **خراش و بریدگی:** برخی از گیاهان و گل‌ها مانند کاکتوس و گل رز، دارای خارهایی هستند که تماس با آنها ممکن است باعث آسیب و ایجاد خراش و بریدگی شود.
- ۵ **بیماری‌های ناشی از آلودگی منابع آب زیرزمینی و سطحی و خاک:** آفت‌کش‌ها ممکن است از طریق کاربرد مستقیم یا نفوذپذیری و یا نشت، وارد آب‌های زیرزمینی یا سطحی شوند. همچنین استفاده بی‌رویه و نامتعادل از کودهای شیمیایی باعث آلودگی خاک به فلزات سنگین مثل سرب و کادمیوم و افزایش نیتريت و نترات در محصولات کشاورزی و منابع آب و باعث تولید سم در گیاهان و حیوانات آبی می‌شود. بعضی از این سموم در برابر تجزیه بیولوژیک مقاوم هستند و برای مدت زیادی در آب و خاک باقی می‌مانند و بیماری‌های مختلفی را به انسان منتقل می‌کنند.

۶ **لیز خوردن روی چمن و سطوح مرطوب:** کودکان هنگام بازی در چمن، سطوح مرطوب و ناهموار، به دلیل لغزنده بودن آنها، ممکن است سُر بخورند و دچار آسیب شوند.

بهداشت و نگهداری فضای سبز و باغبانی

شکل ۵- کودک و نگهداری فضای سبز

برای رعایت بهداشت و نگهداری فضای سبز باید به نکات زیر توجه کرد (شکل ۵):

- بهداشت فردی هنگام کار در فضای سبز به خوبی رعایت شود.
- هنگام کار در فضای سبز از لباس‌های محافظ مناسب مانند روپوش کار، دستکش و پیش‌بند ضدآب استفاده شود.
- در صورت ایجاد بریدگی و خراش ناشی از تماس با گیاهان، با دقت شست‌وشو و ضدعفونی شود.
- روی آفت‌کش‌ها کلمه سمی به رنگ قرمز و علامت مجمله و استخوان روی برچسب آنها چاپ شود.

آفت‌کش‌هایی که به دلیل عارضه تحریک و سوزش چشم و پوست دارای کلمه «خطر» هستند، نیاز به داشتن کلمه سمی و علامت مجمله و استخوان نیستند.

نکته

- آفت‌کش‌ها دور از دسترس کودکان نگهداری شوند.
- روی همه آفت‌کش‌ها از برچسب کلمه «حساسیت‌زا» برای نشان دادن تأثیرات آلرژیک استفاده شود.
- همه آفت‌کش‌ها باید در ظروف اصلی و با برچسب‌شان نگهداری شوند.
- افراد زیر ۱۸ سال، زنان، سالخوردگان و افرادی که دارای سابقه بیماری کلیوی، کبدی و قلبی هستند، مجاز به کار با سموم نیستند.
- بهتر است از سموم دفع آفات در فضای سبز مراکز آموزشی استفاده نشود و در صورت استفاده، زمانی انجام شود که کودکان حضور ندارند و مسائل ایمنی و استفاده از وسایل حفاظت فردی رعایت گردد (شکل ۶).

شکل ۶- علائم اخطار بر سموم

■ برای جلوگیری از آلودگی افراد و نیز محیط زیست باید توجه نمود که ظروف خالی آفت کش ها در محیط باز رها نشوند و به روش بهداشتی دفع شوند.

فعالیت ۳: در گروه های کلاسی خود، در مورد علائم هشداردهنده بر سموم از منابع معتبر علمی تحقیق کنید و نتیجه را در کلاس به صورت پرشور ارائه دهید.

جست و جو کنید

آیین نامه های بهداشتی

دستورالعمل ها و آیین نامه های بهداشتی در خصوص فضای سبز، مربوط به کاربرد کود شیمیایی، کود کمپوست و سموم دفع آفات نباتی هستند. به طور مثال دستورالعمل بهداشت و ایمنی عملیات سم پاشی فضای سبز توسط شرکت شهر سالم و شهرداری تهران تهیه شده است^۱.

فعالیت ۴: در گروه های کلاسی خود، با استفاده از آیین نامه های بهداشتی کاربرد سموم و آفت کش ها مرکز سلامت و محیط کار وزارت بهداشت، فهرست واریسی تهیه کنید. آن را در بازدید از مرکز پیش از دبستان تکمیل کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

۱- این رهنمودها در کارگاه وزارت بهداشت به آدرس اینترنتی <http://markazsalamat.behdasht.gov.ir> قابل دسترسی هستند. در این رهنمودها مسائل بهداشتی مواجهه با آفت کش ها و همچنین نکات بهداشتی و ایمنی در خصوص فضای سبز توضیح داده شده است.

خودارزیابی				
واحد یادگیری: کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر مرحله: کنترل بهداشتی سطح فضای سبز و باغبانی				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز، یک است. بر این اساس خود را ارزیابی نمایید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد			
۱	۲	۳	۴	
۱	تا چه حد می‌توانید انواع خطرات فضای سبز و باغبانی را طبقه‌بندی کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید گزارشی از بیماری‌ها و جراحات شایع ناشی از فضای سبز را تهیه کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید بهداشت فضای سبز و باغبانی را کنترل کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید گزارشی از بهداشت فضای سبز و باغبانی تهیه کنید؟			

تمرین کنید

- ۱ گزارشی از بهداشت فضای سبز و باغبانی مراکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۲ گزارشی از انواع خطرات فضای سبز و باغبانی حیاط مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۳ گزارشی از خطرات استفاده از انواع کودها ارائه دهید.
- ۴ با تهیه فهرست واریسی، بهداشت سطح فضای سبز و باغبانی مرکز پیش از دبستان را کنترل کنید.

۱-۵ هدف توانمندسازی: بهداشت وسایل بازی در حیاط را توضیح دهد.

وسایل بازی در فضای باز

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- وسایل بازی فضای باز مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر بالا، در مورد اهمیت بازی و انواع وسایل بازی کودکان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

بازی برای کودکان، مانند کار کردن برای بزرگسالان اهمیت زیادی دارد. بیشتر تجربیاتی که کودکان پیش از دبستان از اجتماع و محیط اطرافشان کسب می‌کنند، از طریق بازی‌های کودکانه حاصل می‌شود. **تعریف بازی:** به هرگونه فعالیت جسمی یا ذهنی هدف‌دار و آزادانه که به صورت فردی یا گروهی انجام و موجب کسب لذت در کودک شود، بازی می‌گویند.

تعریف وسایل بازی

به دستگاه‌ها، تجهیزات و وسایلی که برای بازی کودکان استفاده می‌شود، وسایل بازی می‌گویند. به عبارت دیگر، هر محصول یا ماده طراحی شده‌ای که آشکارا برای استفاده در بازی کودکان در نظر گرفته می‌شود، وسیله بازی است.

اهمیت بازی

- بازی به دلایل زیر برای کودکان مفید است:
- بازی نیاز اولیه و ضروری کودکان است.
- بازی تجربه اصلی کودک برای ادراک جهان پیرامون است.
- تجربه‌ها و آموزه‌هایی را که کودکان از بازی کردن به دست می‌آورند، در آینده برای کار کردن استفاده می‌کنند.
- بازی باعث شادابی کودکان است.
- خلاقیت را در کودکان برمی‌انگیزد و احساس لذت از زیبایی و موفقیت را در آنها به وجود می‌آورد.
- بیشتر تجربیات کودکان در قبل از دبستان از طریق بازی‌های کودکانه حاصل می‌شود.
- در واقع بازی کودکان مرحله‌ای الزامی برای ورود به دنیای جدید و واقعی است.

انواع وسایل بازی در فضای باز

فعالیت ۲: هر کدام از هنرجویان تصاویر یا یک وسیله بازی کودکان را به کلاس بیاورد و در مورد آنها گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

گفت‌وگو
کنید

وسایل بازی کودکان بسته به سن آنها متفاوت است. وسایل بازی به روش‌های مختلف تقسیم‌بندی می‌شوند. معمول‌ترین تقسیم‌بندی‌ها به صورت زیر هستند:

- **وسایل تعادلی یا وسایل بازی فضای بسته:** این وسایل بازی شامل تخته تعادل، نردبان، طناب برای آویزان شدن، میله تعادلی، تاب، تخته پرش، چهارپایه‌های کوچک به ارتفاع ۲۰ سانتی‌متر، اسب چوبی، الاکلنگ چوبی چند کاره، قایق متحرک، سرسره مخصوص فضای بسته و غیره هستند.
  - **تجهیزات فضای باز:** این وسایل بازی شامل تاب، سرسره، الاکلنگ، وسایل چرخ‌دار از جمله چرخ‌دستی و گاری، بلوک، بشکه، توپ، طناب، حوضچه مخصوص شن‌بازی با روکش مناسب و امثال آنها است.
- مهم‌ترین وسایل بازی فضای باز شامل موارد زیر هستند:

سرسره: وسیله بازی با سطح شیب‌دار است که استفاده کننده در حال سرخوردن را در مسیر تعیین شده در بر می‌گیرد و هدایت می‌کند. انواع سرسره‌ها شامل سرسره موجی (ایجاد تغییر در ناحیه سرخوردن)، مارپیچ (حلزونی)، منحنی و تونلی است (شکل ۲).

شکل ۲- وسایل بازی فضای باز

تاب: وسیله متحرکی که در آن، وزن استفاده کننده در پایین یک محور یا اتصال چرخان قرار دارد. انواع تابها شامل تاب با یک محور چرخش، تاب با چند محور چرخش، تاب یک نقطه‌ای و تاب ترکیبی است (شکل ۳).

شکل ۳- تاب بازی

شکل ۴- الاکلنگ

تجهیزات نوسانی یا الاکلنگ: تجهیزاتی هستند که می‌توانند توسط استفاده کننده به حرکت درآیند و عموماً توسط یک جزء که حول یک تکیه‌گاه مرکزی نوسان می‌کند، قرار می‌گیرند (شکل ۴). انواع الاکلنگ شامل نوع محوری، یک نقطه‌ای، چند نقطه‌ای، نوسانی و جارویی است.

دوچرخه اسباب بازی: وسیله نقلیه دارای دو چرخ یا سه چرخ یا بدون چرخ تعادل، با حداکثر ارتفاع ۴۳۵ میلی‌متر که توسط نیروی پای کودک از طریق پدال‌های دوچرخه به جلو رانده می‌شود (شکل ۵).

شکل ۵- سه چرخه

۱-۶ هدف توانمندسازی: بهداشت وسایل بازی در حیاط را کنترل کند.

معیارهای تهیه وسایل بازی بهداشتی و استاندارد در حیاط (تاب، سر سره، الاکلنگ و ...)

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی در مورد معیارهای انتخاب وسایل بازی مهدکودک و رعایت موارد بهداشتی در ساخت وسایل بازی گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

در انتخاب اسباب‌بازی علاوه بر توجه به معیارهای رشد همه جانبه کودک، معیارهای زیر را باید در نظر گرفت:
جنس و مواد: امروزه در ساخت وسایل بازی از فلز، چوب، فایبرگلاس، پلاستیک و پارچه استفاده می‌کنند. در ساخت وسایل مخصوص کودکان به‌خصوص کوچک‌تر که دارای ارتفاع کمتری نیز هستند، می‌توان از چوب استفاده کرد.

بهداشت و ایمنی: در ساخت اسباب‌بازی به نکات ایمنی و بهداشتی آن باید توجه نمود. در سنین اولیه کودکی، کودک وسیله بازی را به دهان می‌برد؛ بنابراین باید تیزی یا شکستگی نداشته باشد یا رنگ و خمیر از مواد سمی تهیه نشده باشد.

هم‌خوانی با فرهنگ جامعه: برای برقراری ارتباط معنی‌دار بین کودک و اسباب‌بازی، اسباب‌بازی‌ها باید با فرهنگ هم‌خوانی داشته باشند و ارزش‌ها را به او یاد بدهند.

نزدیکی با واقعیت: کودکان دوست دارند اسباب‌بازی‌هایشان رنگی از واقعیت داشته باشد.
آفرینندگی و سازندگی: وسیله بازی باید کودک را به فکر وادارد و او را تشویق کند که وسیله جدیدی بسازد.

فعالیت ۴: در گروه‌های کلاسی، در مورد استانداردهای وسایل بازی تدوین شده توسط سازمان استاندارد ایران، از منابع علمی جست‌وجو کنید و خلاصه آن استانداردها را در کلاس ارائه دهید.

جست‌وجو
کنید

موارد بهداشتی وسایل و زمین بازی

موارد بهداشتی که در وسایل بازی باید در نظر گرفته شوند، عبارت‌اند از:

- قسمت‌های فلزی باید در مقابل شرایط مختلف جوی و خوردگی مقاوم باشند. فلزاتی که اکسیدهای سمی به صورت رسوب و ورقه ورقه تولید می‌کنند، باید توسط مواد پوششی غیرسمی حفاظت شوند.
- قسمت‌های چوبی باید به گونه‌ای طراحی شوند که هیچ‌گونه آبی در داخل یا روی آنها جمع نشود.
- استانداردهای بهداشتی در مورد نگهدارنده‌های چوب مانند تراشه شدن و ایجاد مسمومیت رعایت شود.
- در وسایل بازی، از رنگ مناسب بهداشتی و شاد استفاده شود.
- با توجه به روحیه شاد کودکان، برای ایجاد هیجان و تحریک از رنگ‌های گرم و متضاد در مصالح و وسایل بازی کودکان و گیاهان اطراف زمین بازی استفاده شود. به‌عنوان مثال رنگ گل قرمز عامل محرک به‌شمار

می‌آید و رنگ زرد، رنگ فعالیت و امید است.

■ حفظ شرایط بهداشتی و ایمنی سطح زمین بازی از اولویت‌های نگهداری زمین بازی است.

جست‌وجو
کنید

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی، در مورد معیارهای بهداشتی رنگ از نظر روان‌شناختی (طیف رنگ) و سلامتی (احتمال بیماری‌زایی) و نیز مقاومت مناسب در محیط باز، از منابع علمی جست‌وجو نمایید و نتیجه را در کلاس به صورت مقاله ارائه دهید.

نکته

علاوه بر اهمیت تمیز و ایمن نگه‌داشتن سطح زمین بازی، آموزش و تشویق کودکان به شست‌وشوی دست بعد از بازی و یا در حین بازی (در صورت لزوم) باید مورد توجه مربیان مهد کودک و مراکز پیش‌دبستانی قرار بگیرد.

انواع آلودگی‌ها و حوادث ناشی از وسایل بازی

گفت‌وگو
کنید

فعالیت ۶: در گروه‌های کلاسی، در مورد پیشگیری از آلودگی و بیماری هنگام بازی کودکان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

رعایت نکات بهداشتی و داشتن آگاهی از نحوه استفاده از وسایل بازی موجود در مهد کودک، بیش از مکان‌های دیگر ضروری است:

۱ جراحات ناشی از استفاده نادرست از وسایل بازی فضای باز: استفاده نادرست از وسایل بازی باعث ایجاد جراحاتی مانند بریدگی، شکستگی و حتی صدمه مغزی در کودکان می‌شود. هرچه وسایل بازی درون حیاط بیشتر و متنوع‌تر باشند، احتمال خطر برای کودکان بیشتر است. روش‌های جلوگیری از بروز این حوادث عبارت‌اند از:

- حضور تعداد کم کودکان در فضای بازی
- تعیین مقررات بازی برای کودکان توسط مربیان
- تناسب تعداد مربیان با تعداد کودکان هنگام بازی در حیاط

نکته

یک مربی در حین بازی در فضای باز و استفاده از وسایل بازی، علاوه بر آموزش نحوه تعامل با دیگران، ایستادن در صف، مراقبت از بچه‌های کوچک‌تر و مراعات قوانین بازی گروهی، باید به بهداشت در فضاهای باز هم توجه داشته باشد.

۲ آلودگی وسایل بازی فضای باز: استفاده کودکان از وسایل بازی فضای آلوده به‌خصوص پس از طوفان‌های گردوغبار و بارندگی‌های آلوده، موجب بیماری در آنها می‌شود. روش‌های جلوگیری از بروز این

حوادث عبارت‌اند از:

■ شست‌وشوی وسایل بازی بعد از رخداد‌های آب و هوایی

■ تمیز نگه‌داشتن و شست‌وشوی هفتگی وسایل بازی

۲ آلودگی فضای باز به فضولات حیوانات و نفوذ حشرات و سایر جانوران خطرناک (مانند هزارپا، رتیل و غیره) به داخل آن: در صورت وجود استخر توپ در فضای باز، پوشاندن آن هنگام شب با یک لایه محافظ، موجب جلوگیری از نفوذ جانوران خطرناک به داخل آن می‌شود.

روش‌های تمیز کردن وسایل بازی

دو روش اصلی برای تمیز کردن وسایل بازی، اسباب بازی‌ها و سایر وسایل کودک وجود دارد.

۱ شستن با مواد شوینده و آب گرم: چربی و چرک روی وسایل و میکروب‌ها به این طریق از بین می‌روند. بنابراین نیازی به صابون‌های ضدباکتری نیست.

۲ استفاده از محلول‌های بهداشتی: اکثر میکروب‌های بیماری‌زا و خطرناک با این روش از بین می‌روند.

قبل از استفاده از وسایل بازی باید سطح آنها با آب و مواد شوینده شسته شود تا علاوه بر میکروب، آلودگی‌های دیگر و چربی نیز از بین بروند. این عمل باعث شست‌وشوی باقی‌مانده محلول‌های بهداشتی بر روی وسایل می‌شود که ممکن است باعث حساسیت پوستی در کودکان شود.

نکته

فعالیت ۷: در گروه‌های کلاسی، در مورد به‌کار بردن مواد ضدعفونی‌کننده برای جلوگیری از آلودگی وسایل بازی در منابع علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را به صورت بروشور ارائه دهید.

جست‌وجو کنید

روش‌های مراقبت از کودکان در فضای باز و محل وسایل بازی

به تصویر روبه‌رو با دقت نگاه کنید.

شکل ۶- بازی کودکان در فضای باز مهد کودک

گفت و گو کنید

فعالیت ۸: در گروه‌های کلاسی خود، با توجه به تصویر صفحه قبل، در موارد زیر گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- ۱ یک حادثه که برای کودکی در زمان استفاده از وسایل بازی رخ داده است.
- ۲ اقداماتی که یک مربی قبل و در زمان بازی کودکان در محوطه وسایل بازی باید انجام دهد تا خطر بهداشتی برای کودکان به حداقل برسد.

همه کودکان دوست دارند در فضای باز و زمین بازی آزادانه بازی کنند، اما گاه خطراتی آنها را تهدید می‌کند. برای اطمینان از اینکه کودک در محل بازی دچار آسیب نخواهد شد، مربیان باید توصیه‌های زیر را انجام دهند: **اطمینان از استاندارد بودن زمین محل بازی:** مربیان باید به دقت همه اطراف محل بازی کودک را بررسی کنند و وسایل بازی را از نظر ایمن و بهداشتی بودن آنها ارزیابی نمایند تا اشیای خارجی نظیر وسایل تیز، شیشه شکسته، سنگ‌ریزه و مانند اینها که موجب جراحات کودکان می‌شوند، وجود نداشته باشد.

پوشیدن لباس متناسب با آب و هوا: لباس کودکان باید متناسب با آب و هوا و راحت باشد. لباس باید طوری باشد که به کودک اجازه دهد، به راحتی حرکت کند و بدود، بدون اینکه لازم باشد هر دقیقه لباس را تنظیم کند. کفش‌های کودک باید راحت و به اندازه باشد. کفش‌های ضد لغزش بسیار خوب هستند. کودکان نباید کفش‌های جلو باز، پشت بنددار و دمپایی بپوشند.

محافظت در برابر نور خورشید: لازم است کودکان از قرار گرفتن در معرض تشعشعات آسیب‌زای نور خورشید محافظت شوند.

بازی با وسایل متناسب با سن: باید به کودک آموزش داد که هرگز با تجهیزات بازی که برای سن او ساخته نشده بازی نکند. به طور مثال، اگر هنوز نمی‌تواند میله‌ها را بگیرد، نباید از تجهیزات بازی که در آن گرفتن میله مهم است، استفاده کند.

شست و شوی دستان کودک پس از بازی: به کودک آموزش داده شود که دستان خود را پس از بازی و پیش از صرف غذا بشوید و هرگز دستانش را در حال بازی و پس از آن در دهانش نگذارد. **تعداد کودکان و تعداد وسایل بازی:** تعداد کودکان با تعداد وسایل بازی باید متناسب باشد.

تمرین کنید

فعالیت ۹: در گروه‌های کلاسی، در مورد بهداشت وسایل و زمین بازی فضای باز با استفاده از کتاب همراه هنرجو فهرست واریسی تهیه کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گزارش دهید

فعالیت ۱۰: در گروه‌های کلاسی با هماهنگی هنرآموز خود در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، با استفاده از فهرست واریسی، گزارشی در مورد بهداشت وسایل و زمین بازی فضای باز تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

خودارزیابی				
واحد یادگیری: کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر مرحله: کنترل بهداشتی وسایل بازی در حیاط				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز یک است. براین اساس خود را ارزیابی نمایید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد	۳	۲	۱
۱	تا چه حد می‌توانید فهرستی از وسایل بازی در فضای باز تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید بهداشت وسایل بازی در فضای باز را رعایت کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید گزارشی از روش‌های مراقبت از کودکان در فضای باز و محل وسایل بازی تهیه کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید بهداشت محیط باز را با همکاری مدیر کنترل کنید؟			
۵	تا چه حد می‌توانید گزارشی از کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر تهیه کنید؟			

تمرین کنید

انواع وسایل بازی در فضای باز را فهرست کنید.

۱ فهرست وارسی بهداشت وسایل بازی در حیاط را تهیه کنید.

۲ گزارشی از بهداشت وسایل بازی فضای باز مراکز پیش از دبستان تهیه کنید.

۳ گزارشی از معیارهای تهیه وسایل بازی بهداشتی و استاندارد در حیاط (تاب، سرسره، الاکلنگ و ...) را ارائه دهید.

۴ فهرستی از روش‌های مراقبت از کودکان در فضای باز و محل وسایل بازی ارائه دهید.

۵ جدول زیر را در رابطه با بهداشت وسایل بازی فضای باز تکمیل کنید.

وسایل بازی فضای باز	آلودگی	خطر	پیشگیری
تاب			
سرسره			
الاکلنگ			
توپ			

۱-۷ هدف توانمندسازی: بهداشت استخر را توضیح دهد.

بهداشت استخر

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- استخر کودکان

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر بالا، در موارد زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

۱ اهمیت بهداشت استخر

۲ انواع استخر

گفت‌وگو
کنید

شنا یکی از ورزش‌های بسیار مفرح برای تمام افراد در سنین مختلف در فصل گرما و حتی در روزهای سرد زمستان محسوب می‌شود. رعایت مسائل بهداشتی در همه استخرها اهمیت زیادی دارد. از آنجایی که آب استخر در تماس مستقیم با انسان قرار دارد، در صورت انجام ندادن بهسازی، به مکانی پرخطر تبدیل خواهد شد. آب استخرهای شنا از نظر کیفیت فیزیکی، میکروبی و شیمیایی آن کنترل می‌شود.

تعریف استخر شنا

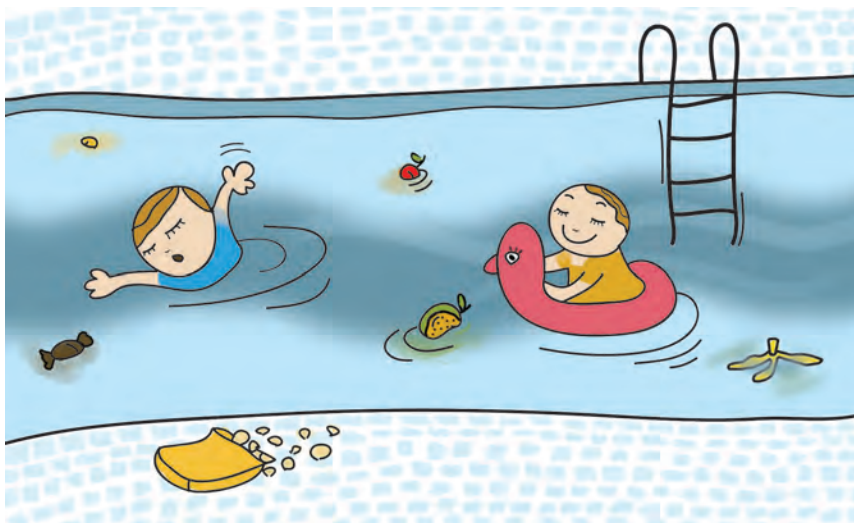
استخر به محل نگهداری حجم معینی از آب کاملاً پاکیزه و بهداشتی در یک فضا با ابعاد و اندازه مشخص به‌منظور شنا و سایر ورزش‌های آبی گفته می‌شود. به عبارت دیگر به مجموعه‌ای از ساختمان، لوازم، تجهیزات و امکانات اطلاق می‌شود که با هدف شنا کردن، شیرجه زدن، آموزش شنا و دیگر مقاصد تفریحی ایجاد شده است. (شکل ۲)

شکل ۲- استخر شنای کودکان خردسال

انواع آلودگی و بیماری موجود در استخر

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۳- آلودگی استخر

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر بالا در مورد انواع آلودگی‌ها و بیماری‌های ناشی از استخر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

آلودگی‌های ایجاد شده در استخرهای شنا معمولاً به سه دسته زیر تقسیم می‌شوند:
الف) آلودگی‌های فیزیکی: مواد نامحلول و معلق که توسط شناگران و یا از فضای اطراف وارد آب استخر شده و موجب کدورت آب می‌شود و غذای میکرو ارگانیسم‌ها را فراهم می‌آورد.

شکل ۴- میکرو ارگانیسم‌های آب استخر

ب) آلودگی‌های شیمیایی: آلودگی شیمیایی آب استخرهای شنا شامل مواد شیمیایی مورد استفاده در تصفیه آب استخر مثل کلر و نیز مواد حاصل از واکنش این مواد، به خصوص گندزداها با مواد آلی و معدنی موجود در آب خام، ایجاد می‌شود. هرچه مواد دفعی آزادشده از شناگران شامل ترشحات بینی، حلقی و پوستی، کرم‌ها، پمادها و غیره در آب بیشتر باشد، احتمال حضور آلاینده‌های شیمیایی بیشتر است.

ج) آلودگی‌های میکروبی: استخرهای خصوصی و عمومی محل مناسبی برای رشد میکرو ارگانیسم‌های بیماری‌زایی هستند که توسط برخی شناگران به آب منتقل می‌شوند و در داخل آب رشد و تکثیر می‌نمایند؛ بنابراین افرادی که دچار بیماری هستند، نباید به این مکان‌ها رفت‌وآمد کنند (شکل ۴).

بیماری‌های ناشی از استخر

استخر محل بسیار مناسبی برای انتقال بیماری‌های پوستی و عفونی است؛ لذا به‌طور کلی امراضی که توسط آب آلوده استخرها به شناگران منتقل می‌شود، می‌تواند در دسته‌بندی زیر قرار گیرد:

■ بیماری‌های دستگاه گوارش

از این بیماری‌ها می‌توان حصبه، شبه حصبه، وبا و اسهال را نام برد. بزرگ‌ترین خطر موقعی به‌وجود می‌آید که بیماری‌های عفونی روده‌ای بین کودکان وجود داشته باشد.

■ بیماری‌های چشم، گوش و حلق و بینی

از این دسته بیماری‌ها می‌توان به گلودرد چرکی و ورم ملتحمه اشاره نمود.

■ بیماری‌های جلدی و پوستی

بیماری‌هایی که بیش از سایر امراض در استخرهای شنا وجود دارد و شناگران را تهدید می‌نماید، عفونت‌های پوستی و بیماری‌های قارچی مانند کچلی، زرد زخم و خارش در انگشتان پای شناگران است.

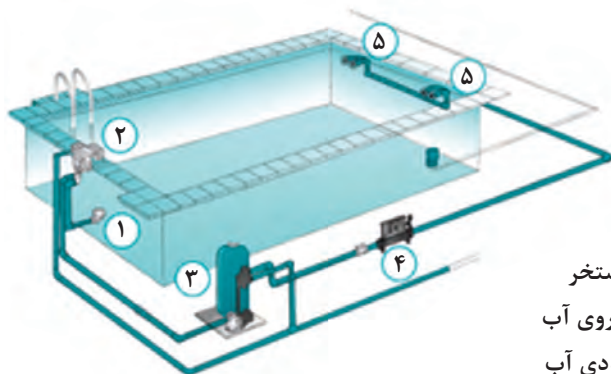
■ بیماری‌های انگلی

یکی از مهم‌ترین بیماری‌های انگلی بیماری‌های خونی مانند شیستوزومیازیس است. در مناطق گرمسیر چنانچه استخر با آب رودخانه‌ای پر شود که عامل این بیماری در آن وجود داشته باشد، می‌تواند افراد سالمی را که در چنین آب‌هایی شنا می‌کنند، آلوده کند.

۱-۸- هدف توانمندسازی: بهداشت استخر را کنترل کند.

روش‌های نگهداری بهداشتی آب استخر

به تصویر روبه‌رو با دقت نگاه کنید.

- شکل ۵- شمایی از سیستم تصفیه آب استخر
۱- زهکشی کف استخر ۲- جمع کننده کف روی آب
۳- سیستم فیلتر ۴- مبدل گرمایی ۵- ورودی آب

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر بالا، درباره موارد زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید:

- ۱- موارد بهداشتی برای احداث استخرهای شنا
- ۲- اطلاعات فنی موردنیاز برای احداث استخر

گفت‌وگو
کنید

کیفیت بهداشتی آب استخرهای شنا از نظر سلامت آب و مشخصات ظاهری آن، یکی از مهم‌ترین عوامل در ایجاد نشاط و شادابی در شناگر و تبدیل فضای استخر به مکانی مفرح و شادی‌بخش برای کودکان است. به‌منظور حفظ شرایط بهداشتی آب استخرها، از تصفیه فیزیکی و شیمیایی به همراه گندزدایی آب برای حذف عوامل میکروبی استفاده می‌شود.

الف) تصفیه فیزیکی

هدف از تصفیه فیزیکی، جداکردن ذرات معلق و یا ته‌نشین شده خارجی از چرخه تصفیه است. علاوه بر آن مواد سبک مانند چربی‌ها را که بر روی آب می‌مانند، با سرریز کردن بخشی از آب استخر، می‌توان پاکیزه نمود.

ب) تصفیه شیمیایی

آب استخر در زمان استفاده حاوی انواع باکتری‌ها، چربی و نمک‌های محلول در آب خواهد شد که از منابع انسانی یا محیطی به استخر وارد شده‌اند؛ لذا گندزدایی آب استخر برای تأمین بهداشت آب ضروری و مهم است. کلر به‌عنوان معمول‌ترین ماده گندزدا، به‌صورت گاز، مایع یا پودر گرانولی^۱ استفاده می‌شود. به‌دلایل ایمنی برای استخرهای کوچک از سیستم کلرزنی مایع یا پودری استفاده می‌کنند. (شکل ۶)

در صورت استفاده از آب تصفیه شده برای استخر، فقط گندزدایی و حفظ کلر باقی‌مانده مناسب، کافی است.

دانه‌های ریز، گرده ۱- Granule

شکل ۶- نمونه برداری از آب استخر

فعالیت ۴: در گروه‌های کلاسی، در مورد انواع روش‌های تصفیه آب استخرها به‌ویژه روش‌های گندزدایی آب از منابع معتبر علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را در کلاس به‌صورت بروشور ارائه دهید.

جست‌وجو
کنید

استانداردهای بهداشتی برای ایجاد استخر

جهت ساخت استخرها ابتدا باید مجوزهای لازم از ارگان‌های ذی‌صلاح اخذ شود. از اطلاعات فنی و بهداشتی جهت احداث استخرها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- میزان جریان آب، نرخ گردش و مشخصات سیستم تصفیه آب (فیلتراسیون)
- پیش‌بینی ظرفیت شناگر بر اساس مساحت استخر
- منبع تأمین آب سالم و بهداشتی، شرایط کمی (میزان آب) و کیفی (کیفیت مناسب آب) از نظر خواص فیزیکی (نظیر دما، کدورت، رنگ، طعم و بو و جامدات معلق) و شیمیایی (نظیر pH، قلیائیت، سختی، آهن و منگنز، مواد آلی و غیره) و کیفیت میکروبی آب (نبود میکرو ارگانیسم‌های بیماری‌زا).
- امکان تهیه آب مناسب با استفاده از آب شهری در دسترس و یا توسعه چاه و چشمه
- امکان تخلیه فاضلاب استخر به شبکه جمع‌آوری فاضلاب شهری و یا وجود سیستم مناسب و بهداشتی دفع فاضلاب استخر
- وضعیت دسترسی به استخر
- دوربودن از مسیر ورزش باد و آلاینده‌های ایجاد شده توسط مراکز صنعتی
- داشتن وسعت کافی برای تمامی تأسیسات بهداشتی مورد لزوم (دوش‌ها، توالت‌ها، سیستم تصفیه آب، سیستم گندزدایی و غیره)
- داشتن فضای لازم برای پارکینگ
- مشخص بودن محل اتصالات، نردبان‌ها، سکوها، شیرجه، مجاری ورودی و خروجی آب، روشنایی و تهویه مناسب، درجه حرارت مطلوب آب استخر و محیط آن
- اقدامات مناسب برای کنترل صدا در صورت قرار گرفتن در مراکز پرتراфик

تمرین کنید

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی، در مورد کنترل آب استخرها با استفاده از استانداردهای بهداشتی فهرست واریسی تهیه کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گزارش دهید

فعالیت ۶: در گروه‌های کلاسی، در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، فهرست واریسی تهیه شده را در مورد کنترل آب استخر کامل کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

خودارزیابی				
مرحله: کنترل بهداشتی استخر			واحد یادگیری: کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر	
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز یک است. بر این اساس خود را ارزیابی نمایید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد			
۱	تا چه حد می‌توانید فهرستی از انواع استخر را تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید گزارشی از انواع آلودگی‌ها و بیماری‌های موجود در استخر ارائه کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید باتوجه به استانداردهای بهداشتی مراکز پیش از دبستان، بهداشت استخر را با همکاری مدیر کنترل کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید گزارشی از کنترل بهداشت استخر مراکز پیش از دبستان تهیه کنید؟			

تمرین کنید

- ۱ گزارشی از آلودگی و بیماری‌های موجود در استخر مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۲ گزارشی از بیماری‌های ناشی از استخر ارائه دهید.
- ۳ با استفاده از استانداردهای بهداشتی برای ایجاد استخرها یک فهرست واریسی تهیه نمایید.
- ۴ فهرست واریسی شرایط بهداشتی استخر را تهیه کنید.
- ۵ بهداشت استخر محیط مراکز آموزشی را بررسی و گزارش آن را ارائه دهید.
- ۶ جدول زیر را کامل کنید.

بهداشت استخر	
	آلودگی
	خطر
	پیشگیری

۹-۱ هدف توانمندسازی: بهداشت فضای شن بازی و آب بازی را توضیح دهد.

فضای شن بازی و آب بازی

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۱- شن بازی کودکان

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی، با توجه به شکل ۱ در مورد بهداشت فضای شن بازی و آب بازی کودکان گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

بازی با شن و آب برای کودکان فعالیتی خوشایند، لذت‌بخش و سودمند است. ایجاد فضای سالم و استاندارد بازی و افزایش مهارت‌های حرکتی - هیجانی کودکان به عنوان یکی از ابزارهای اصلی پارک بازی در تمام کشورهای پیشرفته جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. کودک از لمس کردن شن و بازی با آن لذت بسیار می‌برد. کودکان آب بازی را بسیار دوست دارند و مدت زیادی با آن بازی می‌کنند؛ بنابراین باید به بهداشت فضای آنها توجه کافی شود.

تعریف فضای شن بازی: به فضایی شامل جعبه شن، حوض ساده کم عمق، سطل پلاستیکی، بیل و بیلچه و وسایل بازی که برای بازی کودکان با شن طراحی می‌شود، فضای شن بازی گفته می‌شود. درون ظرف با شن شسته پر می‌شود (شکل ۲).

شکل ۲- وسایل و فضای شن بازی کودکان

شکل ۳- فضای آب بازی کودکان

تعریف فضای آب بازی: به فضایی شامل تشت بزرگ، استخر کوچک پلاستیکی یا وان، آبپاش، بطری، عروسک و وسایل بازی که برای بازی کودکان با آب طراحی شده است، فضای آب بازی گفته می شود (شکل ۳).

اهمیت و ضرورت بهداشت فضای شن بازی و آب بازی

در بازی با شن و آب، به دلیل اینکه تعداد کودکان زیادی از وسایل آب بازی و شن بازی استفاده می کنند، امکان آلودگی میکروبی این وسایل بالاست و باعث ایجاد بیماری های عفونی میکروبی، از جمله اسهال و استفراغ، آنفلوآنزا و غیره می شود.

شن بازی به دلایل زیر از اهمیت برخوردار است:

- انجام بازی های تخیلی
- پرورش خلاقیت و توانمندی های شناختی
- تخلیه هیجانی و کسب رضایت درونی

در شن بازی کودک می تواند معمار هستی خود باشد و قصر خود را در داخل شن ها خلق کند و دنیای خویش را پر از دوستان و خویشاوندی سازد که ساخته و پرداخته ذهن او هستند.

نکته

آب بازی به دلایل زیر از اهمیت برخوردار است:

- تسکین عصبانیت های کودک
- غلبه بر ناراحتی ها و فشارها و تنش ها
- احساس آرامش
- آموختن مفاهیم مختلف
- رشد مهارت ها و توانایی های مختلف
- تمرین های گروهی

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی، در مورد دستورالعمل‌های لازم برای ایجاد فضای شن‌بازی گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

فضای شن‌بازی

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۴- وسایل شن‌بازی کودکان

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر بالا، در مورد ایجاد فضای شن‌بازی و بهداشت آن گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

وسایل لازم برای شن‌بازی

- شن تمیز شسته شده، حوض یا جعبه ساده کم‌عمق، تشت لباس‌شویی پلاستیکی یا فلزی
- شن خشک، نرم و مرطوب
- بیلچه‌ها و سطل‌های پلاستیکی کوچک برای پر و خالی کردن و حمل کردن شن برای کودکان نوپا
- بیلچه‌های فلزی برای کودکان بزرگ‌تر و ماشین‌های کمپرسی، بلدوزر و غیره

استفاده از شن خشک برای تجربه‌آموزی در زمینه خواص شن مانند نرمی، روندگی و جابه‌جایی؛ و شن مرطوب از این نظر که کودک با خیس کردن شن به ساختن برج، دیوار، تونل، غار و غیره می‌پردازد، ضروری است.

نکته

رعایت نکات بهداشتی در شن بازی

- شن تهیه شده باید تمیز و بدون آلودگی باشد.
- درون شن، اجسام تیز و برنده وجود نداشته باشد.
- هنگام شن بازی، روپوش مخصوصی به تن کودک شود تا سایر لباس هایش کثیف نشود.
- به کودکان تذکر داده شود که شن ها با گل مخلوط نشود.
- تمیز کردن محیط، پس از پایان بازی باید از مقررات تعیین شده برای کودکان باشد. کودکان باید بعد از پایان بازی، شن را جمع کنند و داخل ظرف و یا جای مخصوص بریزند. همچنین وسایل بازی را تمیز کنند و در جای خود قرار دهند.
- فضای مرطوب حوضچه های شنی، جای مناسبی برای گربه هاست. بنابراین پس از بازی کودکان، روی حوضچه ها با تور سیمی یا پلاستیک پوشانده شود تا بدین وسیله، شن از آلودگی محافظت شود.
- قبل و پس از بازی، شستن دست کودکان برای جلوگیری از انتقال آلودگی ضروری است.

فضای آب بازی

فعالیت ۴: در گروه های کلاسی، در مورد ایجاد فضای آب بازی و بهداشت آن گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت و گو کنید

بازی با آب یکی از بهترین، اساسی ترین و لذت بخش ترین کارهایی است که کودکان انجام می دهند. آب جذبه ای سحرآمیز برای آنها دارد. کودکی که با آب بازی می کند، در حال یادگیری علت و معلول گرما و سرما، جاری شدن و فرو رفتن در زمین است. آب بازی کمک می کند تا بچه ها افکار خلاقشان را رشد بدهند. از آنجا که آب بازی، جذابیت بسیاری برای کودکان دارد، ممکن است آنها ساعت ها مشغول آب بازی شوند. والدین و مربیان می توانند با روش های متنوع آب بازی و از طریق پرسش های مختلف، تفکر خلاق را در کودکان پرورش دهند.

وسایل لازم برای آب بازی

- تشت ها و استخرهای بادی، سطل های معمولی و آبپاش
- اسباب بازی های پلاستیکی و اسفنجی، ظروف و پیمانه هایی با اندازه مختلف
- بالن های آبی، تفنگ های آبپاش و یا وسایل ساده ای مانند لوله، قیف (وسایلی که آب در آنها نمی ماند).
- انواع بطری های خالی پلاستیکی مثل قوطی شامپو
- مایع ظرف شویی و دیگر وسایلی که حباب ایجاد می کنند.
- همزن های پلاستیکی، سرنگ های بدون سرسوزن، قطره چکان، رنگ های خوراکی به منظور تغییر رنگ آب
- اسفنج، قرقره، قاشق و انواع وسایلی که روی آب شناور می مانند.
- عروسک، لباس و پارچه برای شست و شو و چگونگی شستن و نظافت اعضای بدن عروسک، از وسایلی است که برای آب بازی کودکان می توان تهیه کرد. آب بازی، تفریحی است که حتی با یک سطل و یا یک شیلنگ آب قابل انجام است.

شکل ۵- وسایل آب بازی کودکان

- ظرف مخصوص آب بازی باید در کنار لوله های آب باشد تا برداشتن آب آسان تر شود.
- اگر آب بازی به صورت شنا یا دست و پا زدن نیست، پیش بندهای پلاستیکی برای محافظت لباس کودکان، بهترین وسیله است.
- بهتر است لباس کودکان آستین کوتاه باشد تا کودک راحت تر بازی کند (شکل ۵).

نکات بهداشتی فضای آب بازی

- آب مورد استفاده برای بازی کودکان، باید تصفیه شده و آشامیدنی باشد.
- تشت یا استخر بادی باید هنگام استفاده، از آب پر شوند.
- شستن دست کودکان قبل و بعد از آب بازی، از انتقال آلودگی احتمالی جلوگیری می نماید.
- در صورت آلوده شدن آب تشت یا استخر بادی، آب تعویض شود.
- وسایل آب بازی بعد از هر بار استفاده شسته شوند و در صورت نیاز گندزدایی شوند.
- کودکان خردسال ممکن است در آبی به عمق کم نیز غرق شوند؛ بنابراین مربیان باید وقتی در کنار هر نوع آبی قرار می گیرند، از آنها مراقبت کنند.
- وان یا ظرف آب بازی، بعد از اتمام بازی، با کمک کودک خالی و تمیز شود.
- کودکانی که دارای خراش و زخم تازه هستند، اجازه آب بازی ندارند.
- مراقبان و مربیان باید توجه نمایند، هیچ کودکی از تشت یا استخر آب ننوشد. همچنین از بطری ها، فنجان و مانند آنها در حین بازی برای آشامیدن آب استفاده نکنند.

۱۰-۱ هدف توانمندسازی: بهداشت فضای شن بازی و آب بازی را کنترل کند.

دستورالعمل‌های بهداشتی در تهیه وسایل و فضای شن بازی و آب بازی

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۶- فضای شن بازی کودکان

فعالیت ۵: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر بالا، در مورد آلودگی فضای شن بازی و آب بازی و روش‌های از بین بردن این آلودگی‌ها گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

- برای تهیه وسایل مورد نیاز فضای شن بازی و آب بازی به موارد زیر توجه شود:
- هنگام خرید تجهیزات وسایل شن بازی و آب بازی باید به استاندارد بودن آنها توجه شود.
- وسایل از مراکز معتبر و مورد تأیید مؤسسه استاندارد تحقیقات صنعتی تهیه شود.
- وسایل از لحاظ شیمیایی (نبود مواد خطرناک در ترکیب آنها مثل فلزات سنگین از جمله سرب، کروم و غیره) کنترل شود.
- وسایل از لحاظ ایمن بودن باید مورد تأیید مؤسسه استاندارد باشد.
- مواد مورد استفاده از جمله شن و آب نیز باید دارای کیفیت مناسب باشند.
- مواد از هر نوع آلودگی میکروبی و شیمیایی عاری باشند.

انواع آلودگی‌ها و بیماری‌های موجود در فضای شن‌بازی و آب‌بازی

رعایت نکات بهداشتی و ایمنی و داشتن آگاهی از نحوه استفاده از وسایل بازی موجود، از اولویت بیشتری برخوردار است. یک مربی در حین بازی در فضای شن‌بازی و آب‌بازی و استفاده از وسایل بازی، علاوه بر آموزش نحوه تعامل با دیگران، باید به رعایت مسائل بهداشتی، مراقبت از بچه‌های کوچک‌تر و مراعات قوانین بازی گروهی نیز توجه داشته باشد.

امروزه اهمیت رعایت نکات بهداشتی و تأثیرگذاری آن در سلامت برهیچکس پوشیده نیست. در بازی با شن و آب، به دلیل اینکه افراد متعددی از وسایل آب‌بازی و شن‌بازی استفاده می‌کنند، امکان آلودگی میکروبی این وسایل بالاست و ممکن است باعث ایجاد بیماری‌های عفونی میکروبی از جمله اسهال و استفراغ، بیماری‌های عفونی ویروسی مانند آنفلوآنزا و غیره شود. بنابراین وسایل شن‌بازی و آب‌بازی باید پس از بازی کودکان به طور کامل شسته شود و در صورت امکان توسط ترکیبات گندزدا مثل وایتکس رقیق شده گندزدایی شود.

آلودگی شن

تهیه شن باید از مراکز مورد تأیید انجام شود و فاقد هرگونه آلودگی باشد. اما شن ممکن است در اثر استفاده افراد مختلف و یا مجاورت در هوای آزاد آلوده شود. برای هرچه تمیزتر نگهداشتن محیط شن‌بازی، رعایت بعضی نکات زیر ضروری است:

- پوشیده نگهداشتن محیط شن‌بازی بعد از هر بار بازی تا استفاده بعدی
- توصیه می‌شود مربیان قبل و بعد از هر بار بازی کودکان توده شن را با چنگک و یا چنگال زیر و رو کنند تا در صورت وجود وسایل نوک تیز یا آلودگی شن، آن را مشاهده کنند. در صورتی که آلودگی شن به اندازه‌ای است که قابل جدا شدن از توده شن است، آن را از بقیه جدا کنند و به روش ایمن دفع نمایند.
- نتایج تحقیقات نشان داده شده است که استفاده از روش‌هایی مانند گندزدایی با نمک و سفیدکننده‌های خانگی نمی‌تواند توده شن را از آلودگی‌های میکروبی گندزدایی و تمیز نماید. بنابراین توصیه می‌شود زمانی که مربی متوجه آلودگی شن شد، توده شن را دور بریزد و توده تازه و بهداشتی جایگزین آن نماید.
- همچنین در صورت ابتلای کودکی به بیماری‌های واگیردار به خصوص ابتلا به بیماری عفونی و ویروسی مثل آنفلوآنزا و غیره، کودک بیمار از بازی با شن منع شود تا دوره درمان سپری گردد. در غیر این صورت باعث آلودگی شن می‌گردد.

آلودگی آب

در فعالیت آب‌بازی، احتمال انتشار آلودگی میکروبی از دست‌ها، اسباب‌بازی‌ها و وسایل آب‌بازی وجود دارد. آب آلوده از طریق آشامیدن یا استنشاق ذرات اسپری شده در هوا می‌تواند کودکان را بیمار کند. آلودگی آب ممکن است میکروبی یا شیمیایی باشد. بنابراین تأکید می‌گردد از آب قابل آشامیدن استفاده شود. علاوه بر آن شستن دست‌ها، مراقبت کودکان و تمیز و گندزدایی وسایل بعد از بازی توصیه می‌شود. در صورتی که دست‌ها و وسایل بازی آلوده شده باشند، ممکن است آب را آلوده و بیماری را به کودکان انتقال دهد. بیماری‌های میکروبی که توسط آب آلوده انتشار می‌یابند، در فصل ۳ آورده شده است. همان‌طور که اشاره شد، این دسته بیماری‌ها یا در نتیجه استفاده از آب آلوده یا در صورت آلوده شدن ثانویه آب احتمال انتشار دارند.

روش‌های بهداشتی نگهداری فضای شن و آب‌بازی

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید.

شکل ۷- فضای بهداشتی برای شن‌بازی و آب‌بازی کودکان

فعالیت ۶: در گروه‌های کلاسی، با توجه به تصویر بالا، در مورد روش‌های نگهداری فضای شن‌بازی و آب‌بازی گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

برای جلوگیری از بروز بیماری‌ها و حفظ سلامت کودکان، نگهداری بهداشتی فضای شن‌بازی و آب‌بازی، رعایت موارد زیر لازم و ضروری است:

- مربیان به همراه کودکان باید پس از بازی، شن را جمع کنند و داخل ظرف و یا جای مخصوص بریزند.
- وسایل بازی را تمیز کنند و در جای خود قرار دهند.
- پس از بازی کودکان، باید روی حوضچه‌ها را با تور سیمی یا وسیله دیگری پوشاند و بدین وسیله شن را از آلودگی محافظت نمود.
- آب مورد استفاده برای آب‌بازی باید بهداشتی و آشامیدنی باشد. مربیان باید در صورت آلوده شدن آب در حین بازی، اقدام به تعویض آن نمایند.
- شستن و در صورت نیاز گندزدایی وسایل و فضای شن‌بازی و آب‌بازی در پایان هر دوره بازی ضروری است.

فعالیت ۷: در گروه‌های کلاسی خود، در مورد شرایط بهداشتی فضای شن‌بازی و آب‌بازی با استفاده از منابع معتبر علمی جست‌وجو کنید و نتیجه را در کلاس به صورت بروشور ارائه دهید.

جست‌وجو
کنید

خودارزیابی				
واحد یادگیری: کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر				
مرحله: کنترل بهداشت فضای آب بازی و شن بازی				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری کنترل بهداشت محیط باز با همکاری مدیر تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز یک است. براین اساس خود را ارزیابی نمایید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد	۳	۲	۱
۱	تا چه حد می‌توانید گزارشی از انواع آلودگی‌ها و بیماری‌های موجود در فضای شن بازی و آب بازی تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید بهداشت فضای شن بازی را براساس استانداردهای بهداشتی کنترل کنید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید فضای آب بازی را براساس استانداردهای بهداشتی کنترل کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید گزارشی از کنترل بهداشتی فضای شن بازی و آب بازی تهیه کنید؟			

تمرین کنید

- ۱ فهرستی از نکات بهداشتی فضای آب بازی و شن بازی ارائه دهید.
- ۲ گزارشی از بهداشت فضای شن بازی در مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۳ گزارشی از بهداشت فضای آب بازی در مرکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۴ گزارشی از روش‌های بهداشتی نگهداری فضای شن و آب بازی تهیه کنید.
- ۵ آلودگی‌ها و بیماری‌های فضای شن بازی و آب بازی مرکز پیش از دبستان را کنترل کنید.
- ۶ جدول زیر را کامل کنید.

محل	آلودگی	خطر	پیشگیری
فضای آب بازی			
فضای شن بازی			

ارزشیابی شایستگی کنترل بهداشتی محیط باز با همکاری مدیر

<p>شرح کار:</p> <p>تهیه فهرست واریسی بهداشت سطح فضای باز و محیط، بررسی محیط مراکز آموزشی و ارائه گزارش آن</p> <p>تهیه فهرست واریسی بهداشت فضای سبز و باغبانی، بررسی محیط مراکز آموزشی و ارائه گزارش آن</p> <p>تهیه فهرست واریسی بهداشت وسایل بازی در حیاط، بررسی محیط مراکز آموزشی و ارائه گزارش آن</p> <p>تهیه فهرست واریسی شرایط بهداشتی استخر، بررسی محیط مراکز آموزشی و ارائه گزارش آن</p> <p>تهیه فهرست واریسی از شرایط بهداشتی فضای شن بازی و آب بازی، بررسی محیط مراکز آموزشی و ارائه گزارش آن</p> <p>الگوی تهیه فهرست واریسی مناسب:</p> <p>۱- موضوع آن مشخص باشد</p> <p>۲- گروه سنی آن مشخص باشد.</p> <p>۳- دارای راهنما باشد</p> <p>۴- هر ماده آن متناسب با موضوع باشد</p> <p>۵- هر ماده آن، یک رفتار قابل مشاهده را ارزشیابی کند.</p> <p>۶- هر ماده آن به صورت یک جمله کوتاه آورده شود.</p>																																			
<p>استاندارد عملکرد: کنترل بهداشت محیط باز (حیاط، فضای سبز، استخر و غیره) در مراکز پیش از دبستان براساس منابع علمی و آموزشی معتبر، آیین نامه ها و استانداردهای بهداشتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان بهزیستی کشور</p> <p>شاخص ها:</p> <p>کنترل بهداشت فضای فیزیکی باز و حیاط (براساس استانداردها)</p> <p>کنترل بهداشت فضای سبز و باغبانی (کودهای مورد استفاده و خاک و سم پاشی درختان میوه و ...)</p> <p>کنترل بهداشت وسایل بازی در حیاط (معیارهای تهیه وسایل بازی بهداشتی و روش های نگهداری آنها)</p> <p>کنترل بهداشت استخر (نگهداری بهداشتی آب و محیط استخر)</p> <p>کنترل بهداشت فضای شن بازی و آب بازی (تهیه و نگهداری بهداشتی و انواع میکروب ها و بیماری های منتقله) و ارائه گزارش</p>																																			
<p>شرایط انجام کار: کنترل بهداشت محیط باز (حیاط و سطح فضای بازی) در مراکز پیش از دبستان با توجه به شرایط زیر:</p> <p>مکان: مرکز آزمون</p> <p>زمان: ۵۰ دقیقه (برای هر مرحله ده دقیقه)</p> <p>مواد و تجهیزات و ابزار: لوازم التحریر و وسایل کمک های اولیه</p> <p>استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی معتبر و استانداردهای بهداشتی و ایمنی موجود در وزارت بهداشت و آیین نامه های بهزیستی</p> <p>ابزار و تجهیزات: لوازم اداری مناسب، جداول فهرست واریسی</p> <p>اسناد: دستورالعمل های بهداشتی سازمان بهزیستی، استانداردهای وزارت بهداشت و درمان</p> <p>منابع: کتب آموزشی مرتبط، اینترنت، سی دی های آموزشی</p>																																			
<p>معیار شایستگی:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>مرحله کار</th> <th>حداقل نمره قبولی از ۳</th> <th>نمره هنرجو</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱</td> <td>کنترل بهداشتی سطح فضای باز و حیاط</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۲</td> <td>کنترل بهداشتی فضای سبز و باغبانی</td> <td>۱</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۳</td> <td>کنترل بهداشتی وسایل بازی در حیاط</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۴</td> <td>کنترل بهداشتی استخر</td> <td>۱</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۵</td> <td>کنترل بهداشتی فضای شن بازی و آب بازی</td> <td>۱</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2"> <p>شایستگی های غیر فنی: ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش</p> <p>شایستگی های غیر فنی: یادگیری و مسئولیت پذیری، مدیریت مواد و تجهیزات</p> <p>ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین نامه های بهزیستی، رعایت نکات ایمنی در به کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی</p> <p>بهداشت: رعایت نکات بهداشتی در انجام فعالیت ها</p> <p>توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط، صرفه جویی در آب مصرفی</p> <p>نگرش: اهمیت دادن به رعایت بهداشت محیط، احترام به محیط زیست</p> </td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">میانگین نمرات</td> <td>*</td> </tr> </tbody> </table>				ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو	۱	کنترل بهداشتی سطح فضای باز و حیاط	۲		۲	کنترل بهداشتی فضای سبز و باغبانی	۱		۳	کنترل بهداشتی وسایل بازی در حیاط	۲		۴	کنترل بهداشتی استخر	۱		۵	کنترل بهداشتی فضای شن بازی و آب بازی	۱		<p>شایستگی های غیر فنی: ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش</p> <p>شایستگی های غیر فنی: یادگیری و مسئولیت پذیری، مدیریت مواد و تجهیزات</p> <p>ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین نامه های بهزیستی، رعایت نکات ایمنی در به کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی</p> <p>بهداشت: رعایت نکات بهداشتی در انجام فعالیت ها</p> <p>توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط، صرفه جویی در آب مصرفی</p> <p>نگرش: اهمیت دادن به رعایت بهداشت محیط، احترام به محیط زیست</p>		۲		میانگین نمرات			*
ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو																																
۱	کنترل بهداشتی سطح فضای باز و حیاط	۲																																	
۲	کنترل بهداشتی فضای سبز و باغبانی	۱																																	
۳	کنترل بهداشتی وسایل بازی در حیاط	۲																																	
۴	کنترل بهداشتی استخر	۱																																	
۵	کنترل بهداشتی فضای شن بازی و آب بازی	۱																																	
<p>شایستگی های غیر فنی: ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش</p> <p>شایستگی های غیر فنی: یادگیری و مسئولیت پذیری، مدیریت مواد و تجهیزات</p> <p>ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین نامه های بهزیستی، رعایت نکات ایمنی در به کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی</p> <p>بهداشت: رعایت نکات بهداشتی در انجام فعالیت ها</p> <p>توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط، صرفه جویی در آب مصرفی</p> <p>نگرش: اهمیت دادن به رعایت بهداشت محیط، احترام به محیط زیست</p>		۲																																	
میانگین نمرات			*																																
<p>* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می باشد.</p>																																			